

Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 29 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu koostamine on ajendatud Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel 18. novembril 2024. a sõlmitud kollektiivlepingust, millega sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonid leppisid kokku töötasu alammäära tõstmises aastal 2025. Kokkuleppega laiendatakse töötasu alammäära kollektiivlepingu seaduse § 4⁶ lõike 1 tähenduses ning kehtestatakse alammäär kohustuslikuna kõigile Eesti Vabariigis tegutsevatele tööandjatele ja töötajatele. Laiendatud tingimused on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded.

TLS § 29 lõikes 5 on sätestatud volitusnorm, mille kohaselt Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäära. TLS § 29 lõikes 5¹ on sätestatud põhimõte, mille kohaselt Vabariigi Valitsus lähtub töötasu alammäära kehtestamisel tööandjate keskliidu ja ametiühingute keskliidu vahel sõlmitud kollektiivlepingust. Käesoleva eelnõuga kehtestab Vabariigi Valitsus töötasu alammääraks sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonide vahel kokkulepitud alammäära.

Eelnõu ja seletuskirja valmistas ette Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Johann Vootele Mäevere (johann.maevere@mkm.ee; tel 5378 5158). Eelnõu mõjuhindang on koostatud koostöös Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga. Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahviga 1 kehtestatakse töötasu alammäär alates 1. jaanuarist 2025. a. Välja kujunenud tava kohaselt lepivad üleriigilises töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid. Eesti Ametiühingute Keskliidul ja Eesti Tööandjate Keskliidul on õigus kollektiivlepingu seaduse § 4⁶ lõike 1 alusel laiendatud kollektiivlepinguna kokku leppida üleriigilise töötasu alammääras, mida kohaldatakse kõigile töötajatele ja tööandjatele.

Kooskõlas sotsiaalpartnerite kokkuleppega kehtestatakse määrusega 2025. aasta 1. jaanuarist tunnitasu alammääraks 5,31 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 886 eurot.

Paragrahviga 2 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2025. a kehtetuks seni kehtiv töötasu alammäärade määrus – Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 2023. a määrus nr 113 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I, 09.12.2023, 5).

Paragrahviga 3 sätestatakse eelnõu jõustumine 1. jaanuaril 2025. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu seondub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2041, 19. oktoober 2022, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus. Direktiivi eesmärk on parandada miinimumpalga piisavust ja vähendada palkade ebavõrdsust. Direktiiv jaotab riigid kahte rühma: riigid, kus miinimumpalk lepatakse kokku kollektiivlepingutega ja riigid, kus miinimumpalk kehtestatakse õigusaktiga. Eestis lepivad töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid, mistõttu on Eesti kollektiivlepingujärgse miinimumpalgaga riik. Riikidele, kus miinimumpalk kehtestatakse kollektiivlepinguga, ei näe direktiiv ette täiendavaid tingimusi või kriteeriume piisava miinimumpalga kehtestamiseks.

4. Määruse mõjud

Määrus näeb ette suurema töötasu alammäära võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Kehtiva määruse järgi on töötasu alammääraks tunnis 4,86 eurot ja töötasu alammääraks täistööajaga töötamise korral kuus 820 eurot.

Töötasu alammäära tõus tähendab alammääraga seotud töötasude ja palga tõusu era- ning avalikus sektoris. Samuti suurenevad töötasu alammääraga seotud hüvitiste summad (näiteks vanemahüvitis, täiendava puhkuse tasud). Alammäära tõus aitab kaasa vähekindlustatud isikute toimetuleku paranemisele.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2024. aastal üheksa kuu keskmisena 16 600 täisajaga tööle märgitud töötajat, kes teenisid töötasu alammäära (820 eurot), moodustades 3,5% kõigist töötasu saanud täisajaga tööle märgitud töötajatest. Sellele lisaks teenis ühes kuus keskmiselt 18 800 täisajaga tööle märgitud töötajat töötasu vahemikus 821 kuni 902 eurot ehk kuni 10% töötasu alammäärast kõrgemat töötasu, mis moodustab 3,9% täisajaga töötajatest.

Töötasu alammäära tõus 66 euro võrra 820-lt eurolt 886-le eurole 2025. aastal toob Rahandusministeeriumi hinnangul riigieelarvesse võrreldes 2024. aastaga täiendavat maksutululi ligi 17 miljonit eurot. Suureneb sotsiaalmaksu, töötuskindlustusmaksu, füüsilise isiku tulumaksu ning tarbimisse mineva netopalga tõusu mõjul tarbimismaksude laekumine. Riigieelarve maksutulude prognoosis on juba arvestatud töötasu alammäära tõusuga läbi keskmise palga prognoosi.

Riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulud suurenevad võrreldes 2024. aastaga Rahandusministeeriumi hinnangul 5,6 miljoni euro võrra. Riigieelarvelistele asutustele tööjõukuludeks riigieelarvest täiendavaid vahendeid ei eraldata ning kokkuleppeliselt kaetakse alammäära tõus palgafondi siseselt.

Arvestades prognoositavat maksutululi ning riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulude suurenemist, sotsiaalmaksu ravikindlustuse ja kohalikele omavalitsustele eraldatava füüsilise

isiku tulumaksu ning II pensionisamba maksete neutraalset mõju valitsussektori positsioonile, ulatub töötasu alammäära tõusu positiivne mõju valitsussektori eelarvepositsioonile 2025. aastal võrreldes 2024. aastaga kokku 7,3 miljoni euroni.

Töötasu alammäära tõus toob kaasa töötasu alammääraga seotud hüvitiste suurenemise, nt suureneb vanemahüvitis. Planeeritud mõju 2025. aastaks on vanemahüvitise kuludele ligikaudu 1,9 miljonit eurot ning täiendavatele puhkuse päevade kuludele ligikaudu 382 tuhat eurot. Seega on mõju kokku töötasu alammäära tõusuga 820 eurolt 886 euroni Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kaudu makstavate hüvitiste kuludele ligikaudu 2,3 miljonit eurot. 2025. aasta riigieelarve eelnõus on töötasu alammäära tõusu rahalise mõjuga arvestatud.

Lähtuvalt kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõttest on kohalikud omavalitsused oma tegevuses iseseisvad ning nende pakutavate hüvitiste ning toetuste maht on erinev. Määrus võib kaasa tuua ka kohalike omavalitsuste makstavate toetuste ning hüvitiste tõusu, kui kohalik omavalitsus on need sidunud töötasu alammääraga. Määruse mõju ei ole antud juhul võimalik täpselt hinnata.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigile ja kohalikele omavalitsustele tegevusi, kulusid ega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2025. a ehk samaaegselt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahelise laiendatud kollektiivlepinguga kokkulepitud 2025. aasta töötasu alammäära tõusuga.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskodale, Eesti Personalitöö Arendamise Ühingule PARE, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, MTÜ-le Teenusmajandus Koda ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile. Justiitsministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Kultuuriministeerium, Eesti Ametiühingute Keskliit ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoda kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Ettepanekuid kooskõlastuse ja arvamuse avaldamise käigus ei esitatud.